

‘Het is geen economie light’

Volgend studiejaar heeft de VU een nieuwe opleiding die de volgende generatie staatshoofden gaat leveren. Althans, dat is de ambitie.

DOOR PETER BREEDVELD
FOTO PETER VALCKX

An de VU gonst het al meer dan een jaar over de nieuwe bacheloropleiding PPE, wat staat voor *philosophy, politics and economics*. In de Angelsaksische wereld al honderd jaar een begrip, op het Europese vasteland nauwelijks bekend. De VU is er ontzettend trots op: “belangrijke wereldleiders hebben PPE gedaan”; “hiermee zetten we geesteswetenschappen terug op de kaart”; “uniek in Nederland”; “Gerrit Zalm, Herman van en “hiermee loopt de VU

In januari kreeg de VU eindelijk het groene licht voor de nieuwe opleiding die volledig Engelstalig wordt, ondergebracht in een eigen college – het John Stuart Mill College – waar alleen de beste studenten worden toegelaten en waarvoor het collegegeld twee keer zo hoog is als voor andere opleidingen. PPE gaat in het nieuwe collegejaar, dus

in september 2016, van start. Maar is PPE echt zo uniek in Nederland? De Rijksuniversiteit Groningen heeft ook een opleiding PPE en de UvA een opleiding PPE. Ook Utrecht is bezig met de voorbereiding voor een nieuwe PPE-opleiding. Dus hoezo uniek?

“Niet om die andere opleidingen te diskwalificeren”, zegt opleidingsdirecteur **Martin van Hees**, “maar ze zijn niet de klassieke PPE-opleiding zoals die aan de universiteit van Oxford is ontwikkeld. PPE in Groningen is geen zelfstandige opleiding, de opleiding PPE van de UvA is iets anders: *politics, psychology, law and economics*.”

Er is een kleine universiteit in Rome die PPE heeft, en een particuliere universiteit in Duitsland, maar de VU is de eerste grote universiteit, zegt Van Hees, die het originele, Engelstalige, ambachtelijk in Oxford vervaardigde kwaliteitsproduct in Nederland aanbiedt.

Het is inderdaad zo dat PPE in Engeland hofveerancier is van de huidige generatie staatsmannen. Toen David Cameron in 2010 aantrad als premier, zaten in zijn kabinet zes ministers die PPE hadden gedaan. De BBC

publiceerde toen een artikel: ‘Why does PPE rule Britain?’

Politicus als ambachtsman

Maar wat is PPE precies? Brede bacheloropleidingen zijn niet nieuw, wat maakt het samenvoegen van filosofie, politicologie en economie zo bijzonder? Van Hees: “PPE is multidisciplinair, maar vooral ook interdisciplinair. Wij leiden mensen op die maatschappelijke vraagstukken bekijken vanuit meerdere disciplines. Een econoom kan zich bij economische kwesties niet beperken tot de economie alleen. Hij moet de politieke context meenemen, rekening houden met ethische aspecten, zijn vak benaderen vanuit wetenschapsfilosofische uitgangspunten: hoeveel waarde hebben economische modellen eigenlijk?”

“Dito voor de politicologen. Die redden het niet met alleen hun kennis van machtsprocessen, ze moeten de economische dimensie kennen en een ideehistorische achtergrond hebben.” En we moeten af van het idee dat filosofen, aldus Van Hees, vanuit hun ivoren toren hun briljante inzichten op het volk laten neerdalen.

Van Hees is zelf filosoof, hoogleraar ethiek, en hij bekijkt begrippen als verantwoordelijkheid, vrijheid en kwaliteit van leven in economische termen:

Martin van Hees, minister PPE

"Bijvoorbeeld het *many hands problem*, waarbij zoveel mensen betrokken zijn bij een project dat niemand voor het mislukken ervan verantwoordelijk is. Ik denk na over hoe je een organisatie zo kunt inrichten dat je dat probleem niet meer hebt."

In het VU-hoofdegebouw, en een architect werkt aan het creëren van een eigen smool voor de afdeling. "De studenten maken gewoon deel uit van de VU-gemeenschap op de rest van de campus. Ze hebben eigen studieruimte en collegesalen; er is een eigen koffiecamer, maar bijvoorbeeld geen eigen restaurant."

Of een controversiële kwestie: strategisch handelen, waarbij een politicus voorgoed andere voorkeuren te hebben dan hij werkelijk kofliccomer, maar bijvoorbeeld geen eigen restaurant."

'We leiden ze op tot mensen met sensitiviteit voor de maatschappelijke context'

Moelijk toegankelijk is de opleiding wel. Twee keer het normale collegegeld, een strenge selectieprocedure. "Het is geen economie light", aldus Van Hees. "Je gaat echt de diepte in met deze bachelor. We willen alleen gemotiveerde studenten van wie we zeker weten dat ze het kunnen."

Toch is PPE niet alleen voor de happy few. "Dat hoop ik niet", zegt Van Hees. "Voor getalenteerde, gemotiveerde studenten die het collegegeld niet kunnen opbrengen, werken we aan een beurzensysteem."

Desalniettemin voelt het wat vreemd, zo'n opleiding op stand aan de VU, van oudsher de universiteit voor de kleine luyden. "Helemaal niet", meent Van Hees. PPE sluit juist goed aan bij de VU. "Het is nadrukkelijk geen elitaire opleiding, en het is ook niet de route naar het grote geld. We willen maatschappelijk verantwoordelijke, toekomstige leiders creëren. PPE is een voorbereiding op een carrière als CEO, politicus, het bedrijfsleven, zeker, maar het worden mensen met sensitiviteit voor

de maatschappelijke context waarin ze werken. De opleiding is ook een persoonlijke verrijking."

Echt internationaal

PPE kan putten uit de beste docenten van de drie betrokken faculteiten en er komt een poule van juniordocenten, promovendi die de helft van hun tijd aan onderwijs besteden. Elk jaar zal een internationale gerenommeerde PPE-onderzoeker als gasthoogleraar op de campus verblijven. "We denken aan onderzoekers met een profiel als bijvoorbeeld dat van Amartya Sen, de Indiase Nobelprijswinnaar", aldus Van Hees.

Studenten worden ook in het buitenland geworven, want het moet een echte internationale opleiding worden. Er is plaats voor maximaal 180 studenten. Na het voltooiden van de bachelor stromen ze door naar een master in een van de disciplines filosofie, economie of politologie. In het tweede jaar van de bachelor kiezen de studenten een oriëntatie uit twee van de drie disciplines, "maar zonder de derde discipline uit het oog te verliezen", zegt Van Hees, en in het derde jaar kunnen studenten kiezen voor een semester in het buitenland of een stage.

De opleiding is samengesteld met ruggespraak vanuit de politiek en het bedrijfsleven. Van Hees: "We hebben bijvoorbeeld gevraagd aan vertegenwoordigers van bedrijven of er behoefte was om de juridische component via aparte colleges in te bouwen. Dat bleek niet zo zijn." De opleidingsdirecteur Van Hees is erg enthousiast over PPE, daarover wil hij geen misverstand laten bestaan. "Je moet de lol niet onderschatten", zegt hij, "de energie die vrijkomt bij het realiseren van dit project. Het is een behoorlijke operatie, docenten en onderzoekers van drie verschillende faculteiten bij elkaar te krijgen." **W**

Het blikje

Sinan Çankaya

postdoc onderzoeker naar het bestuur, racisme en uitsluiting

Bzzzt. Mijn deurbel. Lethargisch sta ik op, gedrogeerd door een over dosis Facebook-berichten over uitnemend zinvolle en volmaakte levens. Ik strompel naar de intercom, neem de hoorn van de haak en druk op het knopje om de deur te openen.

De bezorger geeft mij Thais eten, ik geef hem wat extra fooi omdat hij zo beleefd is. "Dank u, meneer Tjankaya", zegt de jongen. Ik orden hem als "Turks" omdat hij mijn achternaam correct uitspreekt, sluit mijn deur en schud dan mijn hoofd omdat Turkes-Nederlanders zich in de restaurantbranche kennelijk niet uitsluitend voordoen als Italianen.

"Kurzooooooi", zeg ik beteuterd. Ze zijn mijn blikje cola vergeeten. Ik vloek binnensmonds en hal de roko op. "Goedenavond, u bent mijn blikje cola vergeeten. Kunt u de bezorger alsnog mijn kant opsturen? Oké, oké, hartelijk dank." Ik sta in mijn woonkamer. Een commentator op de televisie vertelt dat Europa de mensenrechten verkwanselt, vluchtelingen slapen op straat in Turkije. "Zal ik beginnen met eten of wacht ik op mijn cola", filosofeer ik terwijl ik over mijn baard krab. Bzzzt, doet mijn deurbel weer. Ik pak de hoorn op. "Hallo?"

Ik word keihard uitgeschoonden door de intercomsten. In het Turks. Een tweede, mechanische stem lijkt daarop te antwoorden. Mijn moeder wordt erbij gehaald, zonder opgaaf van reden. Ik draai me om, in mijn gang staat een metershoge spiegel, die van de vloer tot vrijwel het plafond reikt. Ik bekijk mezelf rustig. Serieus moet dit nou, maar ik wil helemaal niet, verzucht ik. Dan leg ik me slaafs neer bij

mannelijke *heerschap* en adem flink in. "Wat *lan!*" buider ik best overtuigend, met een gearceerde Turkse basstem. "Lan, jouw schuld, had dan gezegd dat ik cola moest meenemen!" zegt de bezorger. "Mijn schuld!"

"Een momentje meneer", zegt de bezorger zachtvaardig. Dan weer Turks gescheld. Ik druk op het knopje van de intercom, bzzzt, bzzzt. "Kom naar boven dan", schreeuw ik. Bzzt, bzzzt. Ik blijf als een bezetene op het knopje van de intercom drukken. "Wacht even", roept de bezorger, nu weer agressief. Ik hoor de tweede mechanische stem opnieuw, ook hij gaat tekeer: "Is mijn schuld toch niet klootzak." Steeds verderward houd ik de hoorn tegen mijn oor. "Ja, wacht even man", bromt de bezorger. Dan, poessief: "Goedertien-

avond meneer, mijn excuses." Tegen wie praat jij, waar de fuck ben ik beland, denk ik, en druk inmiddels niet meer op het knopje van de intercom, bang dat er een gesetsteek persoon met een machete voor de deur staat: misschien dan toch maar geen cola. Ik hoor een flard van het journaal over de Panama Papers. Alliteraties, leuk. Vrijwel selijklijdig roep ik mezelf weer tot de orde.

Ik hoor weer de mechanische stem, luid en duidelijk ditmaal: "Heb je nou een blikje cola voor die zekerd gekocht of niet?"

"Ja, wacht nou even", zegt de bezorger agressief tegen de telefoonstem en vervolgens beleefd en zoetjes door de intercom tegen mij: "Meneer, ik heb uw blikje cola."

Ik plof op de bank en zet het blikje voor me neer. Het journaal toont beelden van Pegida-demonstranten met pluche varkenskoppen op het hoofd. Op een spandoek staat iets over vluchtelingen. Mensen op Facebook hebben echt een spannend leven, denk ik, neem een hap van mijn eten en leg het blikje in de koelkast.

Reageer? Mail naar redactie.advalvas@vut.nl. Volg hem op Twitter @sinançankaya